

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

Αρ. 50

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

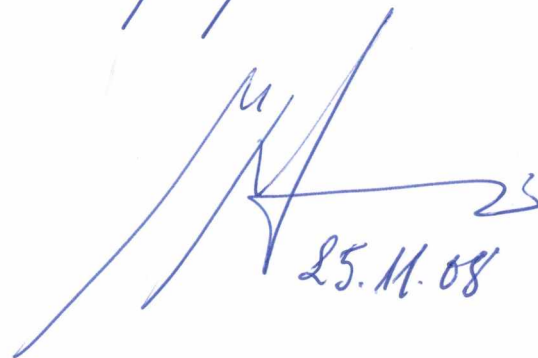
Ο Μιλτιάδης Νεκτάριος είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της ασφαλιστικής επιστήμης στο Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Είναι απόφοιτος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (πρώην ΑΣΟΕΕ) και κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος του Πανεπιστημίου TEMPLE (Philadelphia, USA), με ειδίκευση στην Ιδιωτική και Κοινωνική Ασφάλιση και την Δημόσια Οικονομική.

Έχει εργαστεί ως Διευθύνων Σύμβουλος στη Χρηματιστηριακή Β. Ελλάδος (1991-93), Διευθύνων Σύμβουλος της Εθνικής Ασφαλιστικής (1993-99), και Διοικητής του ΙΚΑ (1999-2004). Διετέλεσε Πρόεδρος της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος (1993-96) και Πρόεδρος της ΑΕΔΑΚ Ασφαλιστικών Οργανισμών (2000-2004).

Είναι συγγραφέας των εξής βιβλίων: Public Pensions, Capital Formation and Economic Growth (USA: Westview Press, 1982), Accident Costs and Compensation Systems (Athens :Forum, 1986), Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα (Αθήνα : Forum, 1996), Εισαγωγή στην Ασφάλιση (Αθήνα : Forum, 1998), Έσοδα Επενδύσεων και Τιμολογιακή Πολιτική Ασφαλιστικών Εταιριών (Αθήνα: Forum, 2002), Ασφάλισεις Ζωής και Υγείας (Αθήνα : Εκδόσεις Σταμούλη, 2005).

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα καλύπτουν τις εξής περιοχές : εφαρμογές της θεωρίας διαχείρισης κινδύνων, σύγκλιση ασφαλιστικών και χρηματοοικονομικών αγορών, συστήματα συντάξεων, και συστήματα υπηρεσιών υγείας.

Στον Πρόεδρο Κωνσταντίνο Σιμωίτη,
με ιδιαίτερη εκτίμηση,
και με πολλή ευχαριστησία για τα
καθήκοντά του που μου ανέθεσε.

25.11.08

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

*Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση
του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του
με οποιοδήποτε μέσο χωρίς σχετική άδεια του Εκδότη.*

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ISBN: 978-960-02-2263-0

Copyright © 2008 Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ

Νικηταρά 2 & Εμμ. Μπενάκη, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 210-3822.496, 210-3838.020, Fax: 210-3809.150

www.papazisi.gr

e-mail: papazisi@otenet.gr

Υποκατάστημα:

Βιβλιοπωλείο 11 - Στοά Αρσακείου

Πεσμαζόγλου 5, 105 64 Αθήνα

Τηλ.: 210-3816.148, Fax: 210-3313.074

Φωτοστοιχειοθεσία: Μπακογιάννη Αθ. Ασπασία

Νικηταρά 3, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210-3826.502

e-mail: aspampako@yahoo.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
ΑΘΗΝΑ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ	25
2.1. Διαφάνεια και Προβλεψιμότητα για Ασφαλιστικό Προγραμματισμό.....	27
2.2. Ίση Μεταχείριση των Πολιτών	28
2.3. Επάρκεια των Παροχών	30
2.4. Μακροχρόνια Βιωσιμότητα	31
2.5. Αναπτυξιακή Δυναμική	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	35
3.1. Εισαγωγή	35
3.2. The World Bank Model Vs. The Swedish Model	39
3.3. Η «Ιδεώδης» Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση	43
3.4. Αποθεματικά Ταμείων, Κίνηση Κεφαλαίων και Παγκοσμιοποίηση	51
Τεχνικό Παράρτημα:	
Μαθηματική Ανάλυση των Συστημάτων NDC	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	63
4.1. Εισαγωγή.....	63
4.2. Επιδιώξεις και Αποτελέσματα	66
4.3. Βιωσιμότητα του Συστήματος Συντάξεων	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5**ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ**

5.1. Γενικό Πλαίσιο Μεταρρύθμισης.....	80
5.2. Ριζική Αναδιοργάνωση Συστήματος Συντάξεων	82
5.3. Κύριες Συντάξεις: Προσαρμογή του Σουηδικού Μοντέλου.....	83
5.4. Υποχρεωτικές Επικουρικές Συντάξεις	84
5.5. Γενική Εφαρμογή ΕΚΑΣ.....	85
5.6. Θέματα Χρηματοδότησης	85
5.7. Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης	86
5.8. Διοικητικά Όργανα	87
5.9. Διαδικασία και Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Μεταρρύθμισης.....	88
5.10. Προκαταρκτικές Εκτιμήσεις Κόστους	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ: ΤΟ ΣΟΥΗΔΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	95
6.1. Εισαγωγή.....	95
6.2. Βασικά Χαρακτηριστικά Προτεινόμενου Συστήματος.....	96
6.3. Αναμενόμενα Αποτελέσματα	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	109
7.1. Εισαγωγή.....	109
7.2. Διεθνής Επισκόπηση	110
7.3. Προτεινόμενο Σύστημα Επικουρικών Συντάξεων	112

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΓΓΥΗΜΕΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	121
8.1. Εισαγωγή.....	121
8.2. Γενικευμένη Εφαρμογή του ΕΚΑΣ	122
8.3. Νέα Πρόταση: Ευρωπαϊκή Κοινωνική Σύνταξη	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΤΑΜΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	127
9.1. Εισαγωγή.....	127
9.2. Οι Διεθνείς Εξελίξεις.....	128
9.3. Τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης στην Ελλάδα	140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	145
10.1. Εισαγωγή.....	145
10.2. Επιχειρησιακό Σχέδιο 1: Προετοιμασία Ασφαλιστικής Μεταρρύθμισης.....	146
10.3. Επιχειρησιακό Σχέδιο 2: Προετοιμασία των Υποδομών	148
10.4. Επιχειρησιακό Σχέδιο 3: Υλοποίηση Ασφαλιστικής Μεταρρύθμισης.....	150
10.5. Συμπεράσματα	152

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	155
---------------------------	------------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην περίοδο της μεταπολίτευσης η Ελληνική Πολιτεία επιχείρησε πολλές φορές τον εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης της χώρας. Όλες οι προσπάθειες εξελίχθηκαν σε παραμετρικές αλλαγές ή περιορισμένες οργανωτικές παρεμβάσεις. Ακόμα αναμένεται η συνολική ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Εν τω μεταξύ το διεθνές περιβάλλον άλλαξε και πάλι. Ενώ έχουμε εισέλθει πλέον στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι συζητήσεις και οι προβληματισμοί για την δέουσα ασφαλιστική μεταρρύθμιση κινούνται στη δυναμική του προηγούμενου ιστορικού σταδίου.

Η πιο πρόσφατη ασφαλιστική παρέμβαση έγινε με τον Ν. 3655/2008. Στοχεύει στο δραστικό περιορισμό του αριθμού των φορέων κοινωνικής ασφάλισης. Αποτελεί σίγουρα φιλόδοξο στόχο, ο οποίος όμως θα κριθεί από την επιτυχία της υλοποίησης. Και αυτή η νομοθετική παρέμβαση αποτελεί ένα ακόμα στάδιο στη «μεταρρύθμιση με δόσεις» που πραγματοποιείται την τελευταία τριακονταετία.

Οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης ολοκλήρωσαν τις ασφαλιστικές τους μεταρρυθμίσεις μέσα στη δεκαετία του '90. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνουν ότι, με την εξαίρεση της Ελλάδας, τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας των 15 χωρών (Ε.Ε.-15) έχουν θέσει υπό έλεγχο τις δαπάνες συντάξεων για την περίοδο μέχρι το 2050. Συγκεκριμένα, οι συνολικές δαπάνες συντάξεων στις χώρες Ε.Ε.-15 θα αυξηθούν κατά μέσο όρο από 10,4% του ΑΕΠ το 2000 σε 13,3% του ΑΕΠ το 2050. Για την Ελλάδα, οι αντίστοιχες δαπάνες ήταν 12,6% το

2000 και αναμένεται να ανέλθουν σε 20,8% το 2050 (EPC, 2001). Και το χειρότερο είναι ότι ήδη το 50% των συνολικών συντάξεων καταβάλλεται μέσω του κρατικού προϋπολογισμού.

Το συμπέρασμα είναι ότι το σύστημα συντάξεων της χώρας βρίσκεται ήδη σε σοβαρή ανισορροπία, ενώ οι προοπτικές του είναι οι χειρότερες στην Ε.Ε. Όπως θα δείξουμε παρακάτω, η απαιτούμενη κρατική χρηματοδότηση θα πρέπει να τριπλασιαστεί μέχρι το 2050. Όσοι έχουν στοιχειώδη γνώση των δημόσιων οικονομικών αντιλαμβάνονται ότι κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, ιδιαίτερα σε ένα πρωτόγνωρο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον το οποίο θα χαρακτηρίζεται από τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού στις αγορές εργασίας, καταναλωτικών προϊόντων, επενδυτικών κεφαλαίων, κ.λπ.

Η σημερινή αδράνεια, λοιπόν, θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στην υπονόμευση του «συμβολαίου των γενεών» που θα έχει σαν συνέπεια τη δραστική μείωση του βιοτικού επιπέδου των μελλοντικών γενεών καθώς και στην κατάρρευση των δημόσιων οικονομικών. Το τελευταίο απασχολεί έντονα τόσο την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσο και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, λόγω της συμμετοχής της Ελλάδας στη Ζώνη του Ευρώ, εξ ου και οι συνεχείς οχλήσεις για την μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος.

Το «ασφαλιστικό πρόβλημα» δεν είναι βέβαια το μόνο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα. Προηγείται το πρόβλημα της προϊούσας αποδιάρθρωσης της Δημόσιας Διοίκησης, που συνεπάγεται την σταδιακή χειροτέρευση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες και, κυρίως, την πλήρη αδυναμία μεσο- ή μακρο-πρόθεσμου προγραμματισμού. Έπεται το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, που είναι το χαμηλότερο μεταξύ όλων σχεδόν των αναπτυγμένων χωρών, και οφείλεται κυρίως στις μακροχρόνιες ανεπάρκειες του εκπαιδευτικού συστήματος. Το τελευταίο πρόβλημα έχει δραματικές αναλογίες με το ασφαλιστικό πρό-

βλημα. Ακόμα και εάν γινόταν σήμερα μία επαρκής εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, τα αποτελέσματα δεν θα ήταν εμφανή πριν από μία δεκαπενταετία.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι ποιος πρέπει να πάρει τις αποφάσεις. Η αυτονόητη απάντηση είναι ότι στα δημοκρατικά συστήματα το πολιτικό προσωπικό πρέπει, εξ ορισμού, να ασχοληθεί με την επίλυση των μεγάλων προβλημάτων της χώρας. Η αδράνεια που επιδεικνύεται στην επίλυση του ασφαλιστικού προβλήματος της χώρας οφείλεται, κατά την άποψή μας, σε δύο παράγοντες. Ο πρώτος είναι η αδυναμία *συναίνεσης* μεταξύ των μεγάλων πολιτικών παρατάξεων της χώρας, σε αντίθεση με ότι συνέβη σε όλες σχεδόν τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, για την επίλυση ενός εθνικού προβλήματος. Ο δεύτερος παράγοντας είναι η αδυναμία των μεγάλων πολιτικών παρατάξεων να αρθρώσουν μια σφαιρική πρόταση ασφαλιστικής μεταρρύθμισης που να εμπνεύσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας. Επειδή μια ασφαλιστική μεταρρύθμιση αγγίζει, από τη φύση της, όλους τους πολίτες και όλες τις ηλικίες, για να γίνει αποδεκτή πρέπει να διέπεται από πλήρη *διαφάνεια* τόσο στην εσωτερική λειτουργία της όσο και στους επιδιωκόμενους σκοπούς.

Εάν πρόκειται να μετατρέψουμε την καθυστέρηση στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση σε πλεονέκτημα, τώρα είναι η τελευταία ευκαιρία, όπως θα αποδείξουμε στα επόμενα κεφάλαια αυτής της μελέτης. Το πλεονέκτημα συνίσταται στο ότι τώρα πλέον έχουν διαμορφωθεί διεθνώς οι βασικές σχολές σκέψης σχετικά με τις εναλλακτικές δομές των συστημάτων συντάξεων. Επιπλέον, είναι πλέον διαθέσιμες όλες οι οργανωτικές και πληροφοριακές υποδομές που απαιτούνται για την ταχεία και επαρκή υλοποίηση μίας μεταρρύθμισης. Επειδή ο χρόνος τρέχει πλέον αντίστροφα, προτείνουμε μια διαδικασία διαδοχικών επιχειρησιακών προγραμμάτων που θα επιτρέψουν την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης στην τετραετία 2009-2012.

Για να διαμορφώσουμε μια αποτελεσματική πρόταση με-

ταρρύθμισης πρέπει να κοιτάζουμε προς τα εμπρός και όχι προς τα πίσω στις χαμένες δεκαετίες. Πρέπει να έχουμε μια επαρκή αντίληψη των μελλοντικών οικονομικών και κοινωνικών τάσεων, ούτως ώστε οι προτεινόμενες λύσεις να είναι αξιόπιστες, να εξυπηρετούν τις αενάως μεταβαλλόμενες ανάγκες των σύγχρονων πολιτών, και να έχουν διάρκεια.

Ήδη βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη η εποχή της παγκοσμιοποίησης¹⁷. Πρόκειται για την μετά-βιομηχανική εποχή ή το «Τρίτο Κύμα» του Toffler (1980), η οποία χαρακτηρίζεται από την δραματική επιτάχυνση των διαδοχικών τεχνολογικών εξελίξεων: της τεχνολογίας της πληροφορίας, της τεχνολογίας της επικοινωνίας, και της τεχνολογίας της γνώσης. Η διάρκεια κάθε διαδοχικού κύκλου διαρκεί περίπου μια δεκαετία (ενώ η βιομηχανική περίοδος διήρκεσε περίπου δύο αιώνες, και η προβιομηχανική ή αγροτική περίοδος διήρκεσε πολλά εκατομμύρια χρόνια). Αρκεί να θυμηθούμε τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές της δεκαετίας του '80, τις μηχανές Fax και το E-mail της δεκαετίας του '90, και τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στο World Wide Web και στα κινητά τηλέφωνα.

Αυτές οι τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν κάθε πλευρά της ζωής μας : την δομή της οικογένειας, την κοινωνική και πολιτική συγκρότηση, την οικονομία, τον τρόπο με τον οποίο ζούμε, εργαζόμαστε, εκπαιδευόμαστε, ταξιδεύουμε, επικοινωνούμε. Επίσης, επηρεάζουν τις προσωπικές μας ανάγκες και τον τρόπο σκέψης.

Η εξειδίκευση των παραπάνω μελλοντικών τάσεων στον τομέα της συνταξιοδοτικής προστασίας του σύγχρονου πολίτη, θα σηματοδοτήσει την κατεύθυνση της επίδρασής τους σε μια σειρά παραμέτρων, όπως : οι σύγχρονες μορφές απασχόλησης, οι τάσεις για αποταμίευση, η ανάληψη κινδύνων, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία, η δημογραφία, το προσδόκιμο ζωής, η δομή της οικογένειας, κ.λπ.

Στα επόμενα κεφάλαια θα εξετάσουμε τα νέα στοιχεία τα

οποία μας επιβάλλει η εποχή της παγκοσμιοποίησης να λάβουμε υπόψη για την συγκρότηση αποτελεσματικών ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων. Φυσικά πάντα υπάρχουν οι δυσκολίες πρόβλεψης του μέλλοντος*. Παρ' όλα αυτά, επειδή οι προβλέψεις που γίνονται στη μελέτη αυτή βασίζονται σε τάσεις που έχουν ήδη τεθεί σε τροχιά υλοποίησης, έχουμε αρκετή εμπιστοσύνη στα συμπεράσματα που προκύπτουν.

Μιλτιάδης Νεκτάριος
Αναπληρωτής Καθηγητής,
Πανεπιστήμιο Πειραιώς

* Παραμένει το ερώτημα σχετικά με το τι θα συμβεί μετά την Μετά-Βιομηχανική Εποχή. Υπάρχουν, προς το παρόν, δύο σχολές σκέψης: του Fukuyama (1992) και του Huntington (1996), οι οποίες συμπίπτουν στις εκδοχές τους μόνο ως προς το απαισιόδοξο σενάριο.

Ο συγγραφέας προτείνει την θέσπιση ενός νέου συστήματος συντάξεων για την χώρα, με βάση το Σουηδικό Μοντέλο.

Ξεκινά από την διαπίστωση ότι μετά το 2015 θα είναι σχεδόν αδύνατο για τον Κρατικό Προϋπολογισμό να καταβάλλει τα ετήσια ποσά που θα απαιτούν τα Ασφαλιστικά Ταμεία για τις πληρωμές των υπεσχημένων συντάξεων, με αποτέλεσμα την διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής και την εν συνεχεία δραστική μείωση των συντάξεων.

Ένας τρόπος υπάρχει για την απρόσκοπτη παροχή των υπεσχημένων συντάξεων στο μέλλον : η πλήρης κεφαλαιοποίηση του συστήματος των Επικουρικών συντάξεων και η συντονισμένη λειτουργία των Συστημάτων Κύριων και Επικουρικών συντάξεων, με στόχο την μείωση του συνολικού μακροχρόνιου κόστους. Η κεφαλαιοποίηση όμως θα χρειαστεί περίπου 15 χρόνια για να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Τα οφέλη θα ήσαν ήδη εμφανή εάν είχε ξεκινήσει η κεφαλαιοποίηση νωρίτερα. Επειδή ο χρόνος τρέχει πλέον αντίστροφα, ο συγγραφέας αναπτύσσει τρία (3) Επιχειρησιακά Σχέδια, με βάση τα οποία η ασφαλιστική μεταρρύθμιση μπορεί να ολοκληρωθεί στην τετραετία 2009-12.

Το προτεινόμενο σύστημα συντάξεων θα καλύπτει τους ασφαλισμένους μετά το 1992 και θα αποτελεί προσαρμογή του Σουηδικού μοντέλου, το οποίο επιτυγχάνει την ίση μεταχείριση όλων των ασφαλισμένων και λειτουργεί στη βάση «Ατομικών Λογαριασμών».